

IV. Évfolyam 1. szám - 2009. március

Munk Sándor

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
munk.sandor@zmne.hu

Tibenszkyné Fórika Krisztina

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
tibenszkyme.forika.krisztina@zmne.hu

TANSZÉKI INFORMÁCIÓK A ZMNE ÚJ HONLAPJÁN

Absztrakt

A felsőoktatási intézmények webes megjelenési felületeinek, portáljainak alapvető rendeltetése, hogy információkat és szolgáltatásokat biztosítson a felhasználóknak, és kiemelt szerepe van az intézményről kialakult kép formálásában. A cikkben a szerzők a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem honlapján megjelenítendő tanszéki információk körét vizsgálják abból a szempontból, hogy milyen elveket és módszereket kell figyelembe venni a tanszéki oldalak létrehozása során. Bemutatják a tanszéki információk lehetséges tartalmait, és ajánlásokat tesznek azok megjelenítési formáira és formátumaira. Megállapítják a tanszéki információk megjelenítésében érintett tanszéki és intézményi szereplők körét és nagybani feladataikat.

The basic purpose of Web appearance of higher educational institutes is to provide information and services to users (visitors), and to play an important role in shaping the image of the institute. In this publication the authors analyze departmental information appearing on the ZMNDU homepage (portal) from the point of view of principles and methods usable in creating departmental web pages. They summarize the possible contents of departmental information, and make recommendations about appearance, and formats of information. Authors identify departmental and institutional actors, and their overall tasks, affected in presenting departmental information on the Web.

Kulcsszavak: *egyetemi honlap, portál, tanszéki információk a weben ~ university homepage, portal, departmental information on the web*

Bevezetés

Az információ erőforrás jellegének fontossága abban is megnyilvánul, hogy az információ (tudás) a szervezeti működés szempontjából ugyanolyan szerepet játszik, mint bármely más szervezeti erőforrás (emberi erőforrás, eszközök, energia, anyag, pénz, stb.).[1] Egy szervezet weboldala és a rajta megjelenített információk olyan erőforrások, amelyeknek hatása a szervezet más erőforrásaiban is megnyilvánul. Ha egy szervezet jól gazdálkodik az internet kínáta lehetőségeivel, az adatok és szolgáltatások weboldalon történő megfelelő megjelenítésével számtalan előnyre tehet szert, és marketing erőforrássá konvertálhatja a szervezeti információkat.

A ZMNE honlapján megjelenítendő tanszéki információk

A felsőoktatási intézményi, egyetemi, főiskolai egyetemi portálokon, webes megjelenési felületeken ('honlapokon') számos különböző információ és információs funkció állhat rendelkezésre. Az internetet böngészve könnyen látható, hogy ezek köre, tartalma, mennyisége az alkalmazási terület jellegéből fakadó hasonlóságok mellett intézményenként rendkívül változó. Mint azt, már korábban megfogalmaztuk, valamennyi megoldás alapvető rendeltetése meghatározott információk és szolgáltatások teljes körű, naprakész biztosítása egy meghatározott felhasználói kör számára.

A portálokon, honlapokon megjelenő információk, információs szolgáltatások egyik lehetséges – megítélésünk szerint jelentős szerepet játszó – csoportosítása a felelősségi kör szerinti osztályozás. A portál, honlap tartalom minden egyes összetevője, része esetében ugyanis egyértelműen meg kell határozni azt az intézményi szervezeti egységet, vagy munkakört, amely, vagy aki felelős az adott tartalom megszerzéséért, előállításáért, aktualizálásáért (naprakészen tartásáért), illetve elérhetőségéért, vagy az adott szolgáltatás működőképességéért. [1, 3. o.]

Ennek megfelelően **tanszéki információk** közé sorolunk minden olyan – az egyetemi portálon, honlapon megjelenő – információt, illetve szolgáltatást, amelynek biztosításáért egy adott tanszék a felelős. Az információk könnyebb elérhetősége érdekében és a kialakult gyakorlat szerint ezek az adott portál, webhely struktúrájában különböző helyeken jelenhetnek meg: nagyobb részük egymáshoz szorosan kapcsolódó módon, egy tanszéki indulólapról (tulajdonképpen egy alacsonyabb szintű 'honlapról') elérhető módon, kisebb részük pedig tartalmuknak megfelelő módon az intézményi weblap struktúra más helyein.

Az egyetemi portálon, honlapon megjelenítendő tanszéki információk (szolgáltatások) általános célja, alapvető rendeltetése az intézményi működés eredményességének és hatékonyságának támogatása. Másodlagos – de egyáltalán nem lényegtelen – rendeltetésként, 'marketing' célként fogalmazható meg az adott tanszékről a környezetében kialakuló kép formálása, kedvező irányban történő befolyásolása, illetve a tanszéki célok megvalósulásának elősegítése, hallgatói jelentkezések, oktatási-kutatási megbízások, együttműködések ösztönzése.

A tanszéki információk körének, tartalmának meghatározásához elsőként meg kell határozunk, hogy melyek az ezen **információk, szolgáltatások felhasználásában érdekelt felhasználói csoportok**, melyek ezek főbb jellemzői és információ-igényei. A tanszéki információkban érdekelt felhasználók alapvetően négy nagy csoportba sorolhatóak. Az elsőbe a tanszék oktatási (illetve tudományos kutatási) tevékenységében érintett hallgatók tartoznak. A második csoportot az egyetem más szervezeti egységei, munkakörei, vezetői alkotják. Harmadikként a tanszék által folytatott képzések, illetve kutatások iránt érdeklődők említendőek és a negyedik csoportot magának a tanszéknek a munkatársai képezik. Ez a felsorolás tulaj-

donképpen egy nagybani prioritási sorrendet is képvisel. Nézzük tehát végig a következőkben e csoportok néhány alapvető jellemzőjét, főbb információ-igényeiket.

A **tanszék által oktatott hallgatók** a tanszéki információk elsődleges felhasználói közé tartoznak. Napjaink felsőoktatásában az oktatás minőségének alapvető mércéje, hogy az egyetemi hallgatók hogyan jutnak hozzá – egyáltalán hozzájutnak-e – a tanulmányaik megtervezéséhez, feladataik végrehajtásához, felkészülésükhöz, tanulásukhoz, kutatásaikhoz szükséges információkhoz és szolgáltatásokhoz.

A tanszék által oktatott hallgatók a tanszékkel fennálló kapcsolataik erőssége, jellege és időtartama szerint tovább csoportosíthatóak. A vizsgálat érdekében célszerű megkülönböztetni a tanszék által művelt szakterülethez tartozó egyetemi hallgatókat, a tanszék által tartott tanfolyamok hallgatóit, illetve a más szakterületeken tanuló egyetemi és tanfolyami hallgatókat. Az egyetemi hallgatók között is részben eltérő csoportot képviselnek az alapképzésben, a mesterképzésben és a doktori képzésben résztvevők, a nappali és a levelező képzésben résztvevők, illetve a székhelyen és a székhelyen kívüli képzésben részt vevő hallgatók.

A tanszék a szakmai képzésben lehet felelős egy szakért, egy szakirányért, vagy egy specializációért (szakmai modulért), illetve ezzel egyben valamennyi ezekhez kapcsolódó információért. Speciális felelősség áll fent a tanszékhez tartozó PhD hallgatókkal kapcsolatban. A nem szakmai ('alkalmazói') képzésben a tanszék alapvetően tantárgyakért és az ezekhez kapcsolódó információkért felelős. Végül a tanszék hatáskörébe tartoznak a szakterületéhez tartozó tudományos diákkörök, esetleg diákköri szekciók hallgatói is.

Az oktatáshoz kapcsolódóan a hallgatók által igényelt információk nagybani csoportjai közé elsősorban a következők tartoznak:

- egy képzés (tanfolyam) egészére, illetve a tanszék által felügyelt részére (szakirány, specializáció) vonatkozó információk [képzési alapidokumentumok];
- egy adott képzési időszak (félév, tanfolyam) lebonyolítására vonatkozó információk [órarendek, feladatok és határidők, stb.];
- egy adott vizsga, számonkérési, értékelési időszakkal kapcsolatos információk [vizsgaidőpontok, követelmények, felkészülést támogató anyagok, stb.];
- egyes tantárgyakkal kapcsolatos információk [tantárgyi programok, feladatok és határidők, tan- és segédanyagok, stb.].

A felsorolt információk közül többekkel – pld. a képzési alapidokumentumokkal – kapcsolatban feltétlenül megjegyzést érdemel, hogy a különböző hallgatói körök számára különböző, a rájuk vonatkozó változatokat kell biztosítani.

Az **egyetem más szervezeti egységei, munkakörei, vezetői** a tanszéki információk második legfontosabb felhasználói. Ezen a körön belül megkülönböztethetjük az oktatásban, vagy kutatásban együttműködő más oktatási szervezeti egységeket (tanszékeket, intézeteket); a kari és egyetemi vezetést; valamint az egyetem szakterületi ('középszintű') szervezeti egységeit. Az oktatáshoz kapcsolódóan ezen – közülük is elsősorban az oktatásban együttműködő – szervezeti egységek számára fontos tanszéki információk jelentős része megegyezik a hallgatók által is igényelt információkkal.

Az egyetemen belüli informálást, információáramlást támogató tanszéki információkkal kapcsolatban megítélésünk szerint az alapvető cél a tanszékektől ma még rendszeresen bekért, egyedi információszolgáltatások szükségességének megszüntetése, de legalábbis jelentős mértékű csökkentése, illetve az információk hitelességének – a hiteles ('hivatalos') változatoknak – folyamatos biztosítása.

Az egyedi információszolgáltatások, a 'jelentés-dömping' mennyiségének csökkentése feltételezi, szükségessé teszi, hogy a kari és egyetemi vezetés, illetve a szakterületi egyetemi szervezeti egységek tervezzék meg és határozzák meg a tevékenységükhöz szükséges, előre látható információ-igényeket és szükség esetén ezek időbeni jellemzőit (határidőit). Ennek

alapján meghatározható a portálon, honlapon közreadandó tanszéki információk köre; biztosításának, naprakészen tartásának rendje; valamint egyes esetekben a további felhasználás érdekében az információk megjelenítési formája is.

Az egyedi információszolgáltatások csökkentésének feltételeit biztosító információk jellemük szerint a következő csoportokba sorolhatóak: alap- (állandó) információk; egyedi esemény-információk és időszakra vonatkozó információk. Az információk többek között vonatkozhatnak a tanszékre, mint egészre; a tanszék egyes munkatársaira; valamint képzési formákra, konkrét képzésekre és kutatásokra.

Az intézményi tevékenységekhez szükséges hiteles információk biztosításának elvileg több lehetősége is van. Az informatikai eszközökkel támogatott módszerek esetében – amelyek napjainkban már szinte az egyetlen változatot jelentik – mód van a felhasználandó információk (dokumentumok) elektronikus levélben történő megküldésére; az intézményi intraneten egy kiszolgáló háttértárán, könyvtárában történő elhelyezésére; valamint a webes felületen, portálon, honlapon keresztül biztosított elérhetőségre. A felsorolt lehetőségek közül napjainkban gyakorlatilag egységesen elfogadott a harmadik változat (webes elérhetőség) elsődlegessége. [1, 5-6. o.]

A **tanszéki képzések, kutatások iránt érdeklődők** – ez előírt tájékoztatási kötelezettségek mellett – elsősorban marketing célok miatt fontos felhasználói a tanszéki információknak. Az egyetem portálján, honlapján keresztül az érdeklődők számára kellően részletes, hiteles és ugyanakkor meggyőző információkat kell biztosítani az egyetemmel – és ezen belül a tanszékekkel – kapcsolatos döntéseik meghozatalához (a tanszék szempontjából befolyásolásához).

Az érdeklődők csoportjának legnagyobb részét a tanszékhez kapcsolódó alap-, mester-, PhD és tanfolyami képzésekre esetleg jelentkezni szándékozók képezik. Ez a kör mind életkorában, mind állapotában (érettségizett, BSc diplomát szerzett, dolgozó, stb.), mind érdeklődési körében heterogén. Ennek megfelelően a számukra biztosítandó információk köre és sok esetben az információk megjelenítésének módja is különböző kell legyen, amit a célközönségtől függően külön-külön kell meghatározni.

A tanszék iránt érdeklődők speciális csoportját alkothatják – és a tanszék stratégiai érdeke, hogy alkossák is – a tanszék korábbi hallgatói. Az ő számukra a cél a képzés során kialakult kapcsolatok fenntartása lehet az 'alma mater'-rel, a tanszék számára pedig tapasztalataik, véleményük időközönkénti kikérése, hasznosítása. Számukra a tanszékre vonatkozó információk mellett elsősorban sajátos információs szolgáltatásokat (fórumok, kérdőívek, stb.) szükséges biztosítani.

Végül a **tanszék munkatársai** számára a portál, honlap a tanszéken belüli információ-megosztás, informálás és informálódás egyik – talán legfontosabb – fóruma; továbbá a hallgatókkal történő kapcsolattartás, illetve a személyes 'marketing' egyik lehetősége. A portálon, honlapon keresztül történő tanszéki szintű információ-megosztás szerepe és jelentősége az egyetemi szintű információszolgáltatással kapcsolatban korábban elmondottakkal azonos. Így tanszéki szinten is biztosítani kell a tanszék munkatársai számára feladataik ellátásához szükséges – és előre tervezhető – információk rendelkezésre állását.

A hallgatók és az egyetem más szervezeti egységei számára biztosítandó információk mellett tanszéki szinten elsősorban a belső munkaszervezéshez, feladatokhoz kapcsolódó információk rendelkezésre állása fontos. Ezek közé tartoznak mindenképp az alapvető belső tanszéki szabályozó dokumentumok (stratégia, szervezeti és működési szabályzat, stb.); tanszéki feladatmegosztások, tantárgyfelelősségek; tanszéki órarendek, tanterem-foglaltsági tervek; valamint más tanszéki feladat-, ütem- és rendezvénytervek (magasabb szintű tervek tanszéki kivonatai).

Végül a tanszéki információk között – tulajdonképpen inkább azokon kívül – sajátos helyet foglalhatnak el az egyes tanszéki munkatársak által, saját elképzeléseik alapján meghatározott

információk. Mivel az egyes munkatársokról már az előzőekben tárgyalt felhasználói csoportok információigényeinek kielégítése érdekében számos információt kell rendelkezésre bocsátani, amennyiben azt az egyetem portáljával, honlapjával kapcsolatos központi elgondolások lehetővé teszik, célszerű biztosítani további kiegészítő információk megjelenítését is. Ezek körét, tartalmát, korlátait azonban feltétlenül egyetemi szinten szükséges szabályozni.

Az egyes felhasználói csoportok vizsgálatát követően a következőkben az információk tárgya szerint csoportosítva vesszük sorra az **alapvető tanszéki információcsoportok** tartalmát és főbb jellemzőiket. Az elemzés érdekében ezeket első szinten négy csoportba soroljuk, amelyek a következők: oktatással kapcsolatos; tudományos munkával, kutatással kapcsolatos; szervezeti és személyi; valamint egyéb információk. Vegyük sorra tehát az egyes csoportokba sorolható főbb információkat és szolgáltatásokat, egyelőre nem foglalkozva ezek közreadásának struktúrájával és megjelenítési formátumával, biztosításuk rendjével, amelyek elemzésére a következő pontokban kerül majd sor.

Az **oktatással kapcsolatos tanszéki információk** alapvető összetevőit a korábbiakban, a hallgatói információigényeknél tulajdonképpen már össze is foglaltuk. Vegyük sorra most egy kicsit részletesebben az egyes csoportok tartalmát, jellemzőit.

A képzés egészére vonatkozó információk (alaplokumentumok) esetében a tanszéknek közre kell adnia az általa felügyelt szak(ok), szakirány(ok), specializáció(k) képzési és kimeneti követelményeit, szakindítási dokumentumait, illetve tantervét, ezen belül ezek valamennyi (valamikor) érvényes változatát, mégpedig pontosan megjelölve érvényességük tartalmát. A tantervekből elérhetővé kell tenni a későbbiekben tárgyalandó tantárgyi információkat is. Mivel a tanszék esetenként csak a képzés egy részéért felelős, a teljes körű, egységes és hiteles információbiztosításhoz központi (kari) szabályozás és az érintett tanszékek közötti szoros együttműködés szükséges. Tanfolyamok esetében a közreadandó alapdokumentumot a tanfolyami program képezi.

Az egyes képzési és vizsga-időszakokkal kapcsolatos információk esetében a legfontosabb információcsoportokat a féléves, illetve tanfolyami órarendek, óratartási feladatok, vizsgarendek, vizsgaeredmények, valamint az egyéb feladatok és határidők képezik. Az órarendeket, óratartási feladatokat, vizsgarendeket részint különböző szintek szerint (tanszék, szak, szakirány, tanfolyam, stb.) összegzett és személyre szabott módon (hallgatónként és oktatónként) kell biztosítani, amelynek alapját az egyetem hiteles információforrása (esetünkben a NEPTUN rendszer) kell képezze, azonban ez utóbbi jelenleg még egyáltalán nem teljes körű, így sajnos tanszéki kiegészítésre szorul. Hasonlóképpen kell biztosítani a képzési időszak egyéb feladatainak és határidőinek rendelkezésre bocsátását is. A vizsgaeredményeket jogosultságoknak megfelelően, összegzetten és az érintettek számára kell biztosítani, célszerűen közvetlenül a NEPTUN rendszerből történő lekérdezéssel.

A tantárgyakra vonatkozó információk esetében rendelkezésre kell bocsátani a tantárgy programját; a tantárgy adott félévi oktatásának részletes rendjét, feladatait; a tantárgy kurzusait és azok alapvető információit (szakot/szakirányt/specializációt, oktatót/oktatókat, hallgatókat, 'órarendet', a félév közbeni eredményeket, stb.), valamint a tantárgyhoz tartozó tananyagokat és oktatási segédanyagokat, vagy ezek elérhetőségét.

Portál-rendszerű megvalósítás esetében – bár az nem tanszéki kompetencia és feladat – az előzőekben említett információk és lekérdezés jellegű kapcsolatok mellett rendkívül hatékony lenne a NEPTUN tanulmányi informatikai rendszerben végrehajtandó hallgatói és oktatói feladatok¹ leegyszerűsített, adott képzésre és személyre szabott megvalósítását támogató felület biztosítása is.

¹ beiratkozás, tantárgyfelvétel, vizsgára jelentkezés, stb. ~ kurzushirdetés, vizsgahirdetés/előkészítés, eredmények bevitele/rögzítése, stb.

A **tudományos munkával, kutatással kapcsolatos tanszéki információk** alapvetően a tanszéken folyó kutatások, a tanszékhez kapcsolódó tudományos diákköri tevékenység, valamint a tudományos rendezvények köré csoportosíthatóak. Tanszéki szakmai-tudományos műhely formális létrehozása esetén ez még kiegészül a kapcsolódó információkkal (a műhely alapvető szabályozó dokumentumai; munka- és feladattervek; önértékelések, összegzések; stb.).

A kutatási tevékenységre vonatkozó információk kutatási programokhoz, projektekhez, feladatokhoz kapcsolódnak. Ezek lehetnek a tanszék (munkatársai, hallgatói) részvételével szélesebb körű együttműködésben folyó; tanszéki szintű, több résztvevőre kiterjedő; valamint egyéni (oktatói-kutatói, hallgatói) kutatások. A megjelenítendő információk közé tartoznak mindenekelőtt e programok, projektek, feladatok: kutatási céljai, tervezett és megvalósult eredményei, résztvevői, feladat- és ütemtervei, fontosabb esemény-információi, valamint közbenső- és zárójelentései.

A tanszékhez kapcsolódó tudományos diákköri tevékenységnek a kutatási feladatokat meghaladó részében a szakterülethez tartozó diákkör, vagy szekció információit, illetve a diákköri konferenciák tanszéki vonatkozású információit kell rendelkezésre bocsátani.

A tanszéki szervezésű tudományos rendezvények esetében alapvetően az előkészítés információit, valamint a rendezvény tartalmát és/vagy a kapcsolódó kiadványt kell megjeleníteni, rendelkezésre bocsátani. Az előkészítés információi közé tartoznak többek között: az előzetes program és a részvételi felhívás; a részletes jelentkezési feladat és ütemterv; végül a végleges program. A rendezvény végrehajtásához kapcsolódóan közreadandóak pld. az egyes előadások, esetleg a rendezvény eredményei (közlemények, határozatok, stb.).

A **szervezettel és személyekkel kapcsolatos tanszéki információk** közé elsősorban a tanszék egészére és munkatársaira vonatkozó információk tartoznak, azonban hosszabb távon nem kizárt a tanszékhez szorosabban kapcsolódó – jelenleg elsősorban PhD – hallgatók információinak kezelése, közreadása sem.

A tanszék egészére vonatkozó információk körébe mindazon információk tartoznak, amelyek ismerete a felhasználók különböző csoportjai számára jelentőséggel bírhat. Ezek közé megítélésünk szerint az alapvető tanszéki információk (alapidokumentumok) mellett elsősorban a tanszékről kialakított képet formáló információk tartoznak. Alapvető tanszéki információk mindenekelőtt: a tanszék azonosító és elérhetőségi adatai; a tanszék helye az egyetemen és a karon belül; a tanszék rendeltetése, alapvető feladatai (szervezeti és működési szabályzata); a tanszék jövőképe (tanszéki stratégia); a tanszék felépítése és munkatársai (munkaköri jegyzéke); a tanszék múltja (tanszéktörténeti információk).

A tanszék munkatársaira vonatkozó információk célszerűen személyes 'honlapok' formájában jeleníthetők meg. Ezek alapvető tartalmát elsősorban az egyetemi, illetve külső információigények, valamint a különböző pályázatok követelményei határozzák meg. Az információk körének és elérhetőségének meghatározása során feltétlenül figyelembe kell venni a személyes információk védelmével kapcsolatos jogszabályi követelményeket.

Az oktatók (kutatók) esetében a személyi információk közé többek között a következők tartozhatnak:

- személyes és elérhetőségi adatok;
- végzettségek, képzettségek, fokozatok, címek, nyelvismeretek;
- korábbi munkahelyek, munkakörök, tevékenységek, vezetői megbízások;
- oktatási vezetői, felelősi feladatok;
- kidolgozott tananyagok;
- kutatási pályázati részvételek, tevékenységek;
- publikációk, konferencia-előadások;
- részvétel a tudományos minősítési eljárásban;

- TDK tevékenység;
- szerkesztőbizottsági tagságok;
- konferencia-szervezési feladatok;
- szakmai-tudományos testületi funkciók, szervezeti tagságok;
- szakmai és tudományos elismerések.

Az **egyéb tanszéki információk** közé elsősorban a tanszéket érintő, illetve a tanszék belső életéhez tartozó hír-jellegű és esemény-információk, valamint további, az előzőekben felsorolt kategóriákba nem sorolható információk tartoznak. Ilyenek lehetnek például a tanszéki infrastruktúrára vonatkozó alapidokumentumok, fejlesztési elgondolások.

Az előzőekben elmondottak alapján összességében megállapítható, hogy az intézményi portálon, honlapon megjelenítendő tanszéki információk (szolgáltatások) köre rendkívül széles, ezek naprakész biztosítása jelentős feladatokat igényel. Ebből is következően szükséges mindenképpen a megjelenítendő információk jelentőségének, prioritásának meghatározása, illetve az információszolgáltatási feladatok ennek megfelelő megvalósítása. Mint arra már korábban is utaltunk, megítélésünk szerint az elsődleges prioritást a hallgatók számára szükséges információknak kell élvezniük.

A tanszéki információk megjelenítési formája, biztosításának rendje

A tanszéki információk egyetemi portálrendszerben történő megjelenítésének, naprakészen tartásának érdekében meg kell határozni a **tanszéki információk megjelenítésének célját**. A tanszékeken rengeteg információ keletkezik, amelyeknek gyűjtése és rendszerezése folyamatosan megtörténik abból a célból, hogy a szervezet információigényeit kielégítse. Egy weboldalon történő publikálás célja azonban egy olyan cél, amely a cyber tér vélt, vagy valós információigényeit elégíti ki. A tanszéki weboldal létrehozásának célja az általunk korábban meghatározott felhasználói csoportok *lehetséges információigényeinek kielégítése*.

A tanszéki weboldalnak illeszkednie kell egy nála nagyobb szervezeti egység, intézet, kar, egyetem által megjelenített információk struktúrájába, így elengedhetetlen azoknak az **egységes elveknek, szabályoknak a felállítása**, amelyek minden egyes szervezeti egység esetében követendők. Jelenleg az Egyetemi Információs Központ végzi az egyetemi portálrendszer kialakítását, tesztelését és feltöltését. Szükség van az EISZK, mint főkoordinátor részéről a portál kialakításával kapcsolatos előírások, szabályok és iránymutató példaalkalmazások kidolgozására és közzétételére. A tájékoztatás hiányosságainak kiküszöbölése, a megfelelő szabályozórendszer, és a rendező elvek kialakítása, feloldhatja a portál tesztelése során megfigyelhető ellentmondásokat. Ennek hiányában az intézményi portálon annyiféleképpen fog megjelenni egy adott információ, ahányféleképpen csak megjelenhet, vagy éppen meg sem jelenik. Célszerű olyan általános szabályokat, mérföldköveket meghatározni, amelyek nem sértik az egyes tanszékek szuverenitását, megengedik a tanszék egyéniségének kifejezését, de bizonyos határok között, megtalálva a szabadság és a szabadosság közötti egyensúlyt.

Meg kell határozni a **céloknak megfelelő feladatokat**, figyelembe véve a tanszéki információk körének általunk korábban megállapított négy alapvető területét. Ezek az *oktatással; a tudományos és kutatói munkával, a szervezettel és személyekkel kapcsolatos tanszéki információk; valamint az egyéb információk*. Ezekben a területeken eddig is keletkeztek adatok, viszont nem az internetes megjelenítés céljából, így a cél átalakulása maga után vonja a feladatok újragondolását, módosítását, átalakítását is. Elképzelhető, hogy a tanszékeken felhalmozódó adatokat más szempontok szerint kell rendszerezni, esetleg más formátumba kell konvertálni, rendszeresen frissíteni, karbantartani és aktualizálni kell. **El kell dönten**i, hogy a feladatok elvégzése **kinek a kompetenciája**, az Egyetemi Információs Központé, a tanszéké,

vagy esetleg szerződéssel megbízott külső cégé. **Fel kell mérni**, hogy a feladatok végrehajtásához **szükséges emberi- és anyagi erőforrások** az egyetem rendelkezésére állnak-e. **Ki kell jelölni** azokat a személyeket, akik képesek és hajlandók a kijelölt feladatok elvégzésére, és biztosítani kell számukra a szükséges időt, eszközöket és honoráriumot. **Meg kell határozni** a felelősségi köreiket, a feladatok elvégzésének határidejét és az ellenőrzés formáit.

A tanszéki információk korábbi csoportosítását felhasználva, az alábbi felelősöket lehetnek kijelölni az adatok webes közzétételének érdekében: *oktatási információk-, kutatási projektek-, egyéni oldalak-, szervezeti információk koordinátora*.

Az oktatási információk koordinátorának kellene elvégeznie az oktatási ügyekkel kapcsolatos információk gyűjtését, rendszerezését és gondoskodnia a webes elhelyezésre alkalmas formátum előállításáról. Ide tartoznának a tanszéki képzés egészére, illetve a tanszék által felügyelt részére (szakirány, specializáció) vonatkozó információk, képzési alapidokumentumok-egy adott képzési időszak (félév, tanfolyam) lebonyolítására vonatkozó információk. A tantárgyi adatlapok, tematikák, az oktatáshoz szükséges tankönyvek, jegyzetek és segédletek nyilvántartása, WEB oldalon történő elhelyezése. A hallgatók internetes tájékoztatása minden olyan, a tanulmányokhoz kötődő kérdéskörben, amelyben a képzés során tanszéket érintő módon dönteniük kell. Az oktatási ügyek koordinátorának gondoskodnia kellene arról, hogy a szakirányt, specializációt bemutató tájékoztató anyagok naprakészen szerepeljenek a tanszéki honlapon, és az információk frissítése a tartalomtól függően évente, félévente megtörténjen.

A **kutatási projektek koordinátora** a tanszéki kutatással kapcsolatos információk gyűjtésének, rendszerezésének internetes közzétételére alkalmas formában történő előállításának felelőse lehetne. Gondoskodnia kellene arról, hogy a tudományos munkával és kutatással kapcsolatos információ naprakészen szerepeljen a tanszéki honlapon. Célszerű lenne a hazai- és a nemzetközi tudományos életben való részvétel lehetőségeinek (ösztöndíjas tanulmányutak, hallgatói mobilitás, konferenciaszervezés stb.) gyűjtése, rendszerezése, megfelelő internetes formában történő megjelenítése. Feladata lenne a doktori képzésben résztvevők portálon keresztül történő informálása a témakiírásokról, munkatervekről.

Az egyéni oldalak koordinátora végezné a tanszék oktató-, kutató és adminisztratív személyeihez köthető személyes oldalak gyűjtését, feltöltésének irányítását. A tanszék oktatói a rájuk bízott tárggyal kapcsolatban többek között segédanyagokat, tájékoztatókat készítenek előadásaik, tantermi, ill. laboratóriumi gyakorlatainak megtartásához. Lehetővé kellene tenni a különböző adatok konvertálását tanszéki weboldalon alkalmas formátumra. Az egyéni oldalak koordinátora végezné a tanszék nevének feltüntetésével készült publikációk, egyéni megjelentetések tartalmi-formai egyeztetését, egyfajta lektori tevékenységgel biztosítaná a megjelenő információ hitelességét, egységességét.

A **szervezeti információk koordinátora** végezné az alapvető tanszéki információk (alapidokumentumok) mellett elsősorban a tanszékről kialakított képet formáló információk megjelenítését a weben. A tanszék fő feladataival, jövőképevel (tanszéki stratégia); a tanszék felépítésével és munkatársaival; a tanszék múltjával (tanszéktörténeti információk) kapcsolatos információkat helyezne el a weboldalon.

Kialakíthatná tanszéki csoportmunkában elvégezhető feladatok dokumentációjának webes közzétételét. Feladata a tanszéki WEB naprakész frissítése lenne, a reszortfelelősöktől begyűjtött információk alapján, a tanszéki közös dolgokat érintő információk hitelességét ellenőrző, lektorálását végző személy véleményének kikérése után. A tanszéki honlapra kerülő információk tartalmi ellenőrzését látná el olyan szempontból, hogy a nyilvánosságra kerülő anyag ne sértsen emberi jogi- és egyéb jogszabályokat.

Az egyéni oldalak tartalmáért azonban mindenki egyénileg is felelősséget kell vállalni. A szervezeti információk koordinátora összesítené az oktatási-, kutatási-, és az egyéni- webolda-

lakat, kiegészítené a szervezet egészét érintő információkkal, majd a portálrendszeren történő közzétételhez egységes rendszerbe szervezné.

A tanszéki információknak a portálrendszer minden logikus útjáról elérhetőnek kell lennie, így a koordinátornak gondoskodnia kellene arról, hogy a portál szerkezeti struktúrájában az adatok megfelelő helyen és formában megjelenjenek. Ehhez az Egyetemi Információs Központtal megfelelő konstruktív kapcsolatot kellene kialakítania.

A feladatok és felelősségi körök meghatározásával párhuzamosan meg kell határozni, hogy az egyes **dokumentumok** milyen **fájlformátumban** jeleníthetők meg a legcélszerűbben a tanszéki weboldalakon. Az egyes információk megjelenítési formátuma lehetőleg **legyen következetes**. Annak eldöntésére, hogy az adatok megjelenítésére melyik a leginkább megfelelő formátum, figyelembe kell venni a közzétevő célját, az információtartalom nagyságát és fontosságát.

A közzétevő **célja** lehet tájékoztatás, felhívás, beszámoló, értékelés, ismertetés, kérdőív, adatgyűjtés stb. A nyilvánosságra hozandó adatok egy részén megengedhető a módosítás, másokon nem. Az egyes képzési és vizsga-időszakokkal kapcsolatos információk, a tantárgyhoz tartozó tematikák és oktatási segédanyagok PDF formátumba történő konvertálásával gátolni lehet az adatok nem kívánt módosítását. A megjelenítendő dokumentumok egy része lehet olyan is, amit a felhasználónak letöltés után tovább kell szerkesztenie, például kérdőív, felmérés, vagy csoportmunkát igénylő dokumentum. Ezeket az elfogadott OFFICE formátumokban kell a weben közzétenni. Annak érdekében, hogy csak az érintettek férjenek hozzá, a felhasználók autorizációját meg kell oldani.

A HTML formátumban elhelyezett információ előnye, hogy gyorsabban elérhető, mint a külön ablakban megnyíló PDF vagy OFFICE dokumentum. Nagy terjedelmű fontos információk HTML-ben történő közlésekor célszerű a dokumentumot fejezetekre tördelni, linkekkel ellátni. Biztosítani kell a felhasználó számára a navigációt az egyes tartalmak között, illetve beépíteni olyan HTML elemeket, amelyekkel a felhasználó szabályozni tudja, hogy milyen mélységéig kíván elmenni. A képeket, filmeket a portál szabványainak megfelelő méretben és formátumban kell közzétenni.

A **tanszéki információk internetes megjelenítését, formai, kódolás-technikai** szempontból vizsgálva, a legalkalmasabb forma az, amely alkalmazkodik az intézményi portálrendszer strukturális felépítésébe, és megtartja annak külső keretrendszerét. A tanszéki honlap létrehozásakor fontos szempont a felhasználó barátság. Ne forduljon elő, hogy lényeges információk megjelenítése, mint pl. a tanszék elérhetősége, csak sokadik kattintásra jelenik meg az érdeklődő előtt. Nem célszerű továbbá olyan menüpontokat megjeleníteni a jogosulatlan felhasználók előtt, amelyek le vannak szürkítve és nem elérhetők. A tanszéki honlapok szerkesztőinek, - ha csak tehetik - el kell kerülniük, hogy a felhasználó számára olyan lehetőségeket jelenítsenek meg, amelynek aktivizálásakor elutasító üzenetet kaphat.

A tanszéki honlapon a felhasználó számára fontos információkat **előtérbe kell helyezni**, figyelembe véve az általunk korábban megállapított négy alapvető felhasználói csoportot. Ennek megfelelően különböző felületek, **portálkonténerek** alakíthatók ki. Így kifejleszthetők a tanszék oktatási (illetve tudományos kutatási) tevékenységében érintett *hallgatók*-, az egyetem más *szervezeti egységei*-, az *érdeklődők*- és a *tanszék munkatársai* számára kialakított **egyéni felületek**.

A hallgatókat leginkább órarendi információk, tematikák, segédanyagok érdekelhetik. Az ezzel kapcsolatos információk jelentős része a Neptun rendszerben megtalálható, így a megfelelő portálkonténer kialakítása során létre lehet hozni egy olyan felületet, amely leegyszerűsítve tartalmazza a hallgatóra vonatkozó órarendi, tanulmányi eredménnyel vagy pénzügyekkel kapcsolatos adatokat.

Az érdeklődők a tanszék elérhetőségére, oktatási-kutatási feladataira, oktatóira lehetnek kíváncsiak. A munkatársak a szervezeti étellel összefüggő dokumentációkat, feladatokat és határidőket szeretnék elérni. A felhasználó csoportok igényeinek pontos meghatározása érdekében felméréseket lehetne végezni az érdekeltek között. Ennek alapján kifejleszthetők olyan portálkonténerek, amelyekbe integrálni lehetne azokat a leglényegesebb adatokat, amelyeket ténylegesen használnak a számos kisalkalmazásból (Neptun rendszer, Óratartás, Pénzügyi nyilvántartó rendszer, Anyagnyilvántartó rendszer). Ennek érdekében jogosultsági és adatvédelmi elveket, módszereket, előírásokat kell alkalmazni.

A **tanszéki információk megjelenítési stílusa, formája** az egyes portleteken belül is eltérhet. A menük lehetnek lista, fa vagy éppen gomb formátumúak, vízszintes vagy függőleges elrendezésűek. Meg kell fontolni, hogy az elhelyezni kívánt tartalomnak milyen *elrendezési stratégia* felel meg optimálisan. A tartalom elhelyezése lehet sorfolytonosan, rácsban, lehetnek különböző boxokban, amelyekre kattintva bővül a megjelenítendő információ mennyisége. A bővítést meg lehet oldani egymás mellé kártyalapszerűen elhelyezett oldalakkal is, amelyek között ide-oda lehet navigálni. Az oldalakon belüli osztás is elterjedt, amely az egyes osztott térfeleken különböző információt jelenítenek meg, mint például főbb hírek, események. Egyre gyakrabban alkalmazott formai megvalósítás az adatok megjelenítésére a többoldalas panel, amelynek oldalai között egymás elé helyezett fülek segítségével navigálhatunk. Ennek egy lehetséges változata a görgethető panel, amely az elhelyezett lapokat külön rétegeként kezeli, és amelyekhez prioritási rend is tartozhat, amellyel meghatározhatjuk a sorrendet és ezáltal a belátható területeket is.

Mint láttuk, a fenti technikák széles skáláját biztosítják a tanszéki weboldalak formai megjelenítésének. Célszerű lenne az alapvető elvárásokat, mérőpontokat, tartalmi és formai követelményeket meghatározni a tanszéki honlapokkal szemben. Az előírásokat úgy kell megalkotni, hogy a portálrendszer egységességét a tanszéki oldalak sokszínűsége ne veszélyeztesse, ugyanakkor tegye lehetővé a tanszékek eltérő arculatának megjeleníthetőségét.

Összegzés

Tanszéki információk közé sorolható minden olyan – az egyetemi portálon, honlapon megjelenő – információ, illetve szolgáltatás, amelynek biztosításáért egy adott tanszék a felelős. A portálokon, honlapokon megjelenő információk, információs szolgáltatások csoportosításával megállapíthatók a felhasználók információigényeinek sajátosságai. Sorra véve az alapvető tanszéki információcsoportok tartalmát és főbb jellemzőit, meghatározható az oktatással, tudományos munkával, kutatással, a szervezettel és személyekkel kapcsolatos tanszéki információk jellemzői, valamint a tanszék belső életéhez tartozó hír-jellegű és esemény-információk jelentősége. Álláspontunk szerint a tanszéki információk biztosításának rendje érdekében elengedhetetlen azoknak az elveknek, szabályoknak a felállítása, amelyek mentén ki lehet alakítani az egységes intézeti portálrendszert. Jelen cikkben kitértünk arra, hogy a tanszéki információk megjelenítésében melyek az érintett intézményi szereplők, és milyen feladatokat kell elvégezni az egyetemi portálon, honlapon megjelenő információk, illetve szolgáltatások biztosításának érdekében.

Felhasznált irodalom

- [1] MUNK Sándor: Szervezeti szintű informálás, informálódás a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen. – *Hadmérnök*, 2007 (II.)/4. (66-76. o.)